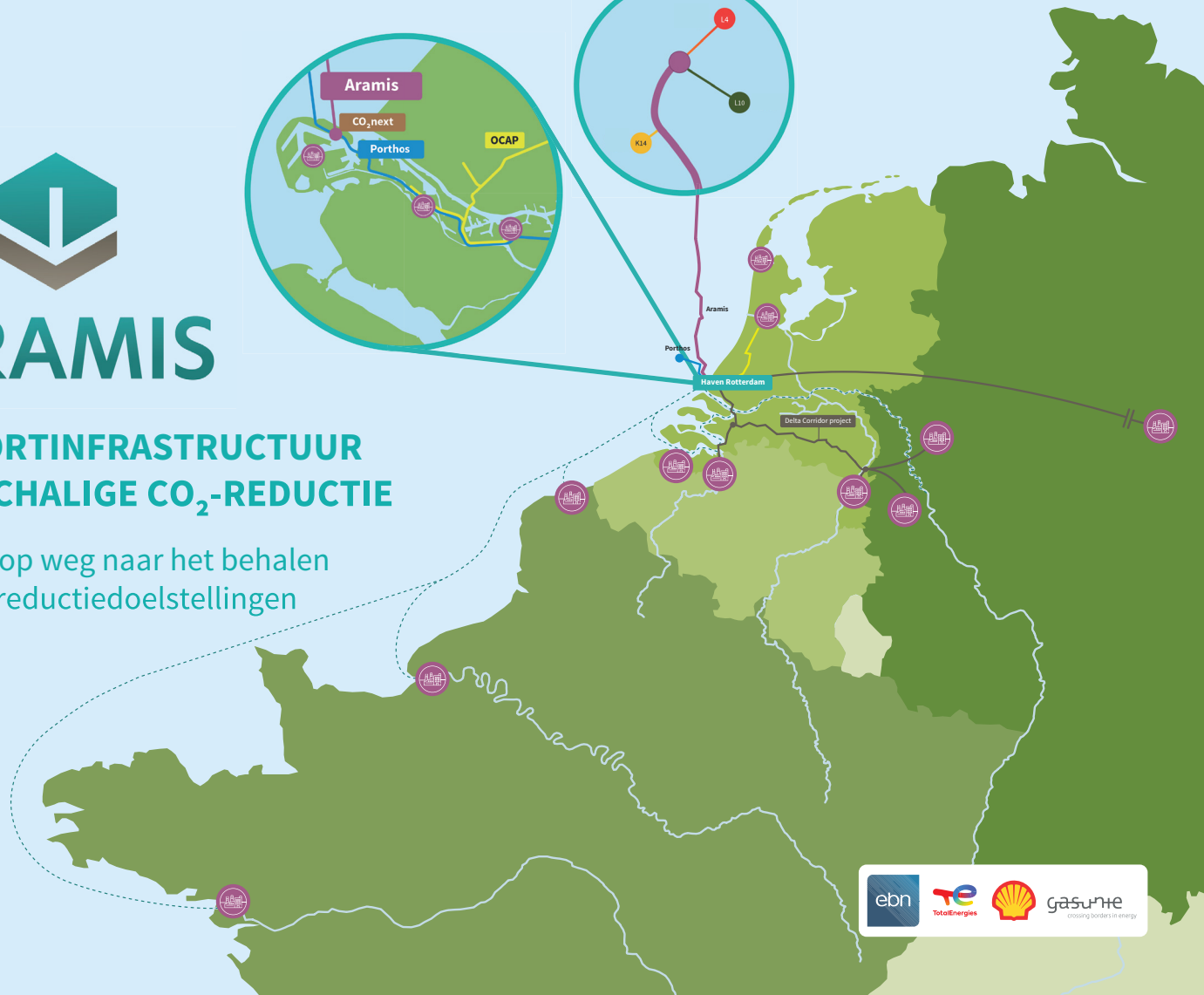
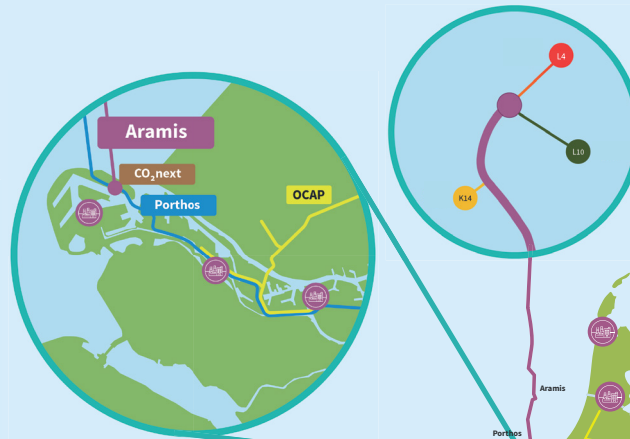

ARAMIS

EEN TRANSPORTINFRASTRUCTUUR VOOR GROOTSCHALIGE CO₂-REDUCTIE

Een grote stap op weg naar het behalen
van de CO₂-reductiedoelstellingen

Medegefinancierd door
de Europese Unie

CCS NOODZAKELIJK OM KLIMAATDOELEN TE BEHALEN

Door de snelle toename van de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer stijgt de temperatuur op aarde. Dit heeft negatieve gevolgen voor het klimaat. Landen over de hele wereld beseffen dat er geen tijd te verliezen is; we moeten proberen de opwarming af te remmen en te stoppen. Er zijn nationale en internationale afspraken gemaakt en er worden stappen gezet om CO₂-uitstoot op grote schaal te verlagen.

Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor het afvangen en ondergronds opslaan van CO₂ (Carbon Capture and Storage, CCS). Deze technologie bestaat al tientallen jaren en is aantoonbaar veilig. CSS wordt met succes toegepast in landen als Noorwegen, Canada en de VS en kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan het verduurzamen van de Nederlandse en Europese industrie. Met afvang en ondergrondse opslag kunnen we een enorme hoeveelheid CO₂ uit de atmosfeer halen. Het is snel te realiseren en biedt op korte termijn een oplossing voor industrieën die moeilijk te verduurzamen zijn.

DE EUROPESE GREEN DEAL

De EU onderkent het belang van CCS bij het realiseren van de CO₂-reductiedoelstellingen. In haar strategische visie 'A Clean Planet for All' stelt de EU dat CCS een van de belangrijkste maatregelen is, en voor bepaalde industrieën zelfs de enige mogelijkheid, om CO₂-uitstoot in de nabije toekomst te verlagen.

HET NATIONALE KLIMAATAKKOORD

Ook het kabinet beschouwt CCS als cruciaal voor de verduurzaming van de Nederlandse industrie. De helft van de industriële CO₂-reductie die het Klimaatakkoord vereist in 2030 moet worden behaald met CCS. Het kabinet streeft voor 2030 een verdere aanscherping van de CO₂-reductiedoelstelling na van 55% naar 60%.

Deze nationale en internationale doelen vragen om een ambitieuze aanpak. Voor het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord en de Green Deal zijn grote stappen nodig. Dit is waar Aramis een belangrijke rol speelt. Het Aramis-project ontwikkelt een CCS-infrastructuur die grootschalige CO₂-reductie binnen de industrie mogelijk maakt.

Offshore platforms

Onshore CO₂ verzamelpunt

OVER ARAMIS

Het Aramis-project is een samenwerking tussen TotalEnergies, Shell, Energie Beheer Nederland (EBN) en Gasunie. Aramis wil bijdragen aan het verlagen van de CO₂-uitstoot van moeilijk te verduurzamen industrieën door het ontwikkelen van een grootschalige CO₂-transportinfrastructuur. Hiermee kunnen industriebedrijven afgevangen CO₂ transporteren en veilig opslaan in lege gasvelden onder de Noordzee. De infrastructuur wordt zodanig flexibel ontworpen dat toekomstige uitbreidingen met nieuwe CO₂-leveranciers (industrie waar CO₂ wordt afgevangen) en nieuwe opslagvelden mogelijk blijven.

WAT HET ARAMIS-PROJECT UNIEK MAAKT

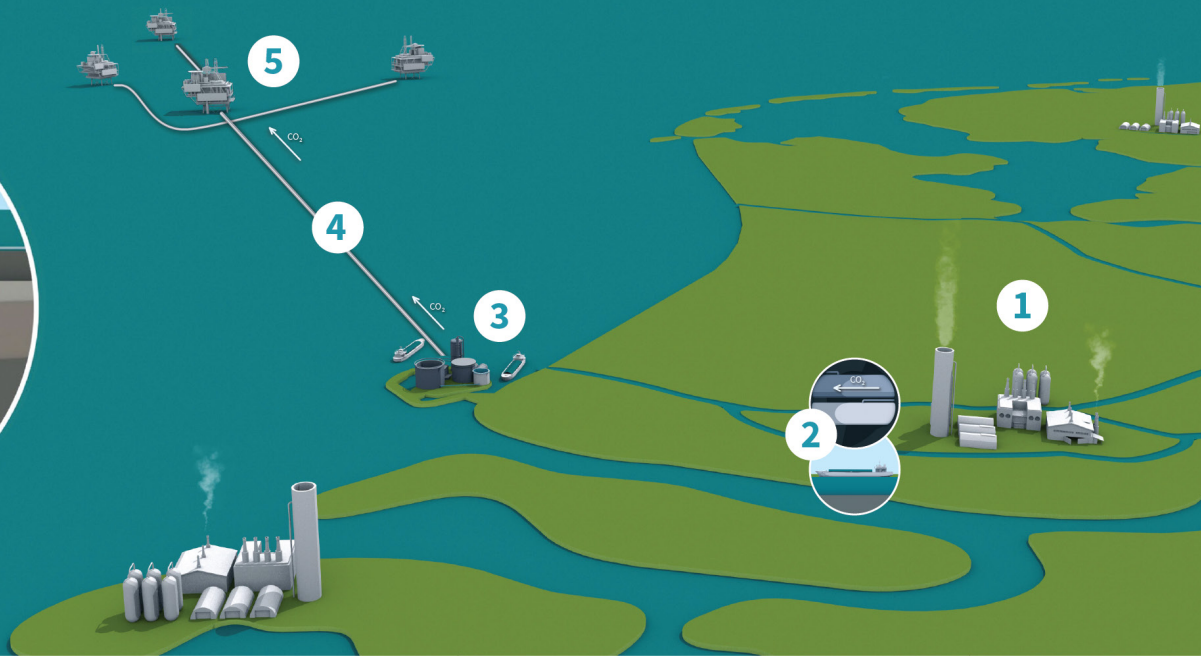
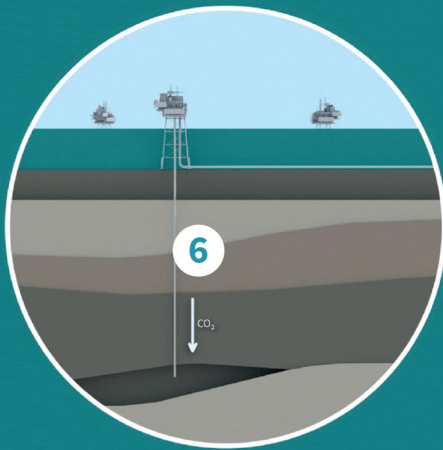
Het Aramis-project biedt unieke voordelen voor de industrie en het milieu:

- Meerdere opties voor het transporteren van CO₂ (per schip of landleiding).
- Open infrastructuur: dit maakt het mogelijk om steeds nieuwe opslagvelden en leveranciers van CO₂ aan te sluiten.
- Het beoogde verzamelpunt op de Maasvlakte in de haven van Rotterdam is goed bereikbaar voor grote industrieclusters.
- Het Aramis-project is een samenwerkingsverband tussen betrouwbare partners met financiële middelen en inhoudelijke expertise.
- De Europese Commissie heeft Aramis de status van Project of Common Interest (PCI) toegekend.

- Het kabinet beschouwt CCS, en daarmee het Aramis-project, als cruciaal in het verduurzamen van de Nederlandse industrie en heeft Aramis aangewezen als een MIEK-project (project van nationaal belang).

HOE WERKT ARAMIS?

Het Aramis-project is een onmisbare schakel in een CCS-keten die er als volgt uitziet:

1

2

3

4

5

6

CO₂-afvang

CO₂-transport

CO₂-verzamelpunt

CO₂-zeeleiding

Distributieplatform

Platforms en CO₂-opslag

CO₂ wordt afgevangen bij de industrie.

CO₂ wordt via landleidingen of schepen vervoerd.

Het verzamelpunt bestaat uit de terminal, opslagtanks en pompen van CO2next en het compressorstation van Porthos.

CO₂ wordt via een pijpleiding over de zeebodem naar het distributieplatform op de Noordzee getransporteerd.

CO₂ wordt via leidingen verder getransporteerd naar de injectieplatformen van de opslagbedrijven.

CO₂ wordt door de opslagbedrijven TotalEnergies, Shell en Eni via putten geïnjecteerd en opgeslagen in uitgeproduceerde gasvelden van 3 tot 4 km onder de Noordzeebodem.

SAMENWERKING MET ANDERE CCS-PROJECTEN

Er lopen verschillende CCS-projecten in Nederland. Voor het realiseren van de Aramis-transportinfrastructuur werken de Aramis-projectpartners samen met:

- CO₂next, een gezamenlijk project van Gasunie, Vopak, Shell and TotalEnergies voor de ontwikkeling van een openbaar toegankelijke opslagterminal voor vloeibare CO₂ in de haven van Rotterdam.
- Porthos, een samenwerking tussen EBN, Gasunie en Havenbedrijf Rotterdam voor CO₂-transport en -opslag in het Rotterdams havengebied.

LOCATIE: MAASVLAKTE

De Aramis-projectpartners hebben meerdere locaties onderzocht voor een centraal verzamelpunt op het vasteland. De haven van Rotterdam en de Maasvlakte zijn goed bereikbaar voor grote industrieclusters met aanzienlijke CO₂-uitstoot zoals die in Limburg, de havengebieden van Zeeland en potentieel ook in het buitenland.

CAPACITEIT VAN DE CO₂-PIJPLEIDING

De zeeleiding is ontworpen om tot 22 Mton CO₂ (miljoen ton) per jaar naar de verschillende opslagvelden in de Noordzee te transporteren. Deze capaciteit is afdoende voor efficiënt transport, waardoor er geen dure offshore pompen nodig zijn die veel energie verbruiken.

AANSLUITPUNTEN

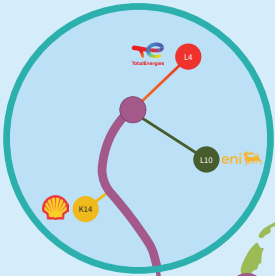
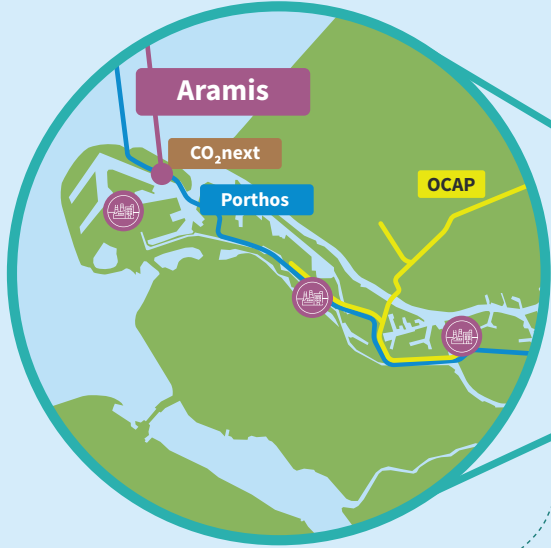
Aramis is van plan een offshore distributieplatform te bouwen in het noorden, in de buurt van velden met een grote opslagcapaciteit. Deze velden worden op het distributieplatform aangesloten om CO₂ te ontvangen. In de toekomst zijn extra aansluitpunten voorzien voor de offshore opslagvelden in het zuiden.

TECHNISCHE SPECIFICATIES

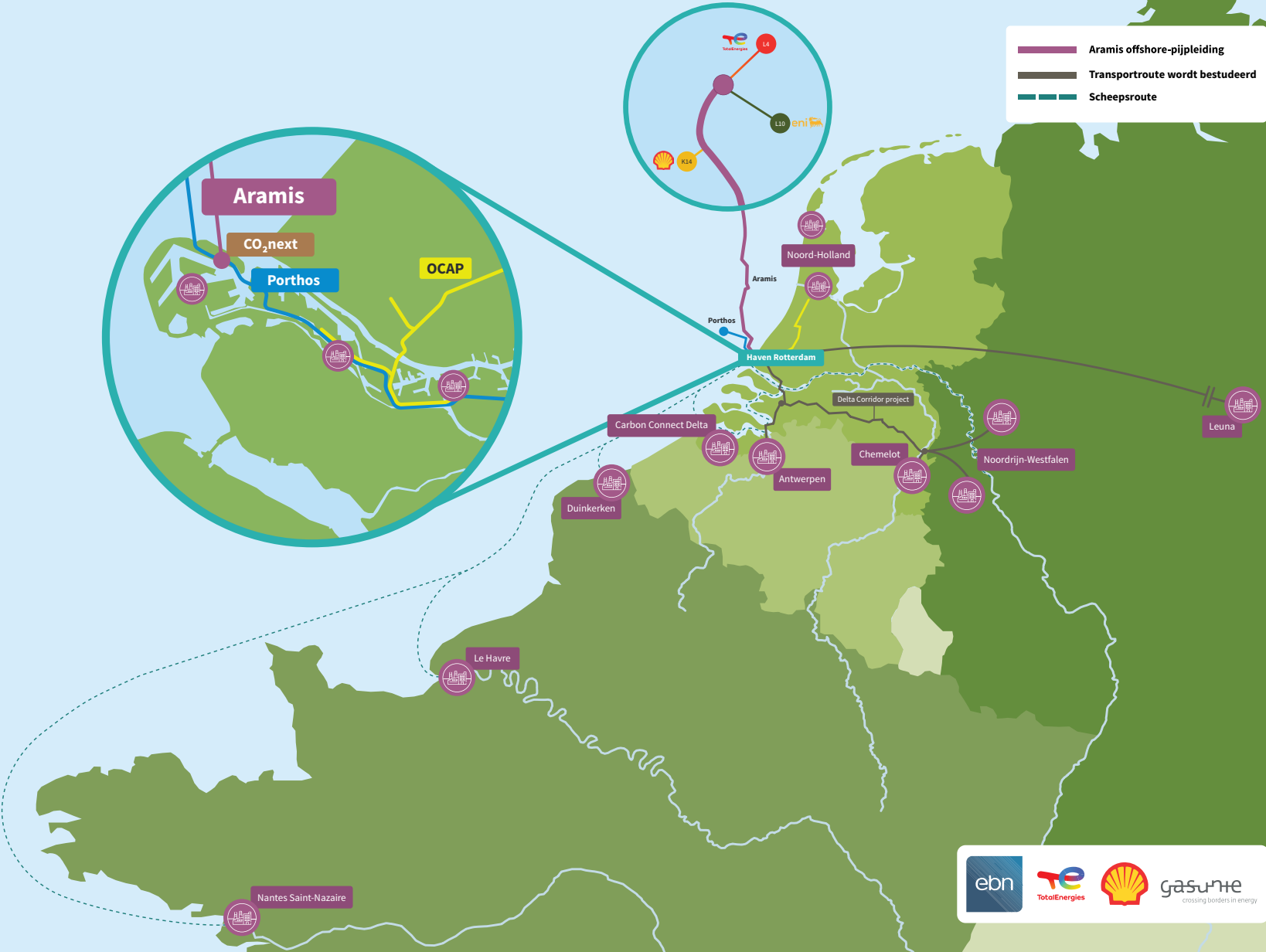
Alle technische specificaties zijn te vinden op onze website:

www.aramis-ccs.com.

- Aramis offshore-pijpleiding
- Transportroute wordt bestudeerd
- Scheepsroute

CAPACITEIT

In de startfase wil het Aramis-project minimaal 7,5 Mton CO₂ per jaar transporteren. Dit is gebaseerd op de huidige opslagcapaciteit die diverse opslagbedrijven beschikbaar hebben in lege gasvelden. Op korte termijn wordt een grotere vraag naar CO₂-transport van CO₂-leveranciers verwacht. De maximale capaciteit van het Aramis-project bedraagt 22 Mton CO₂ per jaar.

KADERS EN BESLUITVORMING

RIJKSGETOEGESTELD ENERGIEPROJECT

De Rijksoverheid coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. De minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) is hiervoor verantwoordelijk. Aramis is een rijksgecoördineerd energieproject en doorloopt voor de benodigde vergunningen en ruimtelijke inpassing de projectprocedure onder de Omgevingswet. Participatie is een belangrijk onderdeel. De procedure omvat verschillende formele en informele overleg- en adviesmomenten. Ook is het op vaste momenten tijdens de procedure mogelijk een zienswijze, bezwaar of beroep in te dienen. Aramis organiseert in samenwerking met KGG diverse participatiemomenten.

KGG is samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing van de pijpleidingen en opslagfaciliteiten.

MILIEUEFFECTRAPPORT

Voor de besluitvorming over het Aramis-project is een milieueffectrapport (MER) nodig. Het MER dient ter ondersteuning van de besluitvorming over grote projecten en ingrepen met als doel het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen.

In de milieueffectrapportage worden de mogelijke milieugevolgen van een plan onderzocht en gerapporteerd. Het MER beschrijft en beoordeelt op samenhangende, objectieve en systematische wijze de milieueffecten. Dit helpt het openbaar bestuur, belanghebbenden en het grote publiek om goed geïnformeerd besluiten te nemen en zienswijzen in te dienen.

Aramis onderzoekt de volgende aspecten voor de milieueffectrapportage:

Bodem
Water
Luchtkwaliteit
Geluid
Veiligheid

Natuur
Gezondheid
Archeologie
Visuele aspecten
Verkeer

Ruimtegebruik
Beschikbare technieken
Energie
CO₂-uitstoot
Afval

PARTICIPATIE

Aramis vindt het zeer belangrijk om belanghebbenden en belangstellenden te betrekken bij het project. Dit gebeurt onder meer door:

- Publicaties in de *Staatscourant* en huis-aan-huisbladen
- Informatie op de websites van Aramis, CO₂next en Bureau Energieprojecten
- (In)formele bijeenkomsten, waaronder (online) informatiebijeenkomsten, seminars en kennissessies
- Digitale nieuwsbrieven
- Persoonlijke of geclusterde gesprekken
- Regionale en landelijke (bestuurlijke) overleggen
- Uitnodigingen om zienswijzen in te dienen

PLANNING

De voorgenomen planning van het Aramis-project is te vinden op onze website:

www.aramis-ccs.com.

ARAMIS ERKEND ALS PROJECT OF COMMON INTEREST (PCI)

Het Aramis-project heeft vanuit de Europese Commissie de status van Project of Common Interest (PCI) gekregen. De commissie erkent daarmee dat Aramis een hoofdprioriteit is voor het realiseren van een onderling verbonden energiesysteeminfrastructuur binnen de EU. Het Aramis-project is bij uitstek geschikt om in de toekomst ook CO₂ vanuit industriegebieden in buurlanden zoals België, Duitsland en Frankrijk te transporteren. De Europese Commissie heeft een subsidie van €124 miljoen toegekend aan het Aramis CCS-project in het kader van het Connecting Europe Facility (CEF) programma.

ARAMIS IS EEN MIEK-PROJECT

Het kabinet heeft besloten het Aramis-project toe te voegen aan het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Dit betekent dat Aramis is aangewezen als een project van nationaal belang.

Scan de QR-code
om een animatie
over Aramis te bekijken

LINKS EN CONTACTGEGEVENS

www.aramis-ccs.com

www.porthosco2.nl

www.co2next.nl

www.rvo.nl/aramis

Hier vindt u informatie over de Rijkscoördinatierегeling waar Aramis onder valt.

https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure_en

Website van de Europese Commissie met informatie over Projects of Common Interest (PCI).

Heeft u een vraag of opmerking? Stuur dan een e-mail naar: info@aramis-ccs.com

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Scan de QR-code en
meld u aan voor de
Aramis-nieuwsbrief

Uitgave: augustus 2024

Het Aramis-project is een samenwerking tussen TotalEnergies, Shell, Energie Beheer Nederland (EBN) en Gasunie. De samenwerking is afhankelijk van het verkrijgen van de vereiste goedkeuring(en). Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.